

AI VÀ NGHIÊN CỨU HỌC THUẬT: HƯỚNG TIẾP CẬN ĐẠO ĐỨC

Trần Ngọc Mai¹

Học viện Ngân hàng, Hà Nội, Việt Nam

Ngày nhận: 10/11/2023; **Ngày hoàn thành biên tập:** 27/11/2023; **Ngày duyệt đăng:** 01/12/2023

DOI: <https://doi.org/10.38203/jiem.vi.112023.1101>

Tóm tắt: Trong thập kỷ qua, công cụ trí tuệ nhân tạo (AI) đã góp phần cải tiến nhiều lĩnh vực bao gồm cả nghiên cứu và xuất bản học thuật. AI không chỉ mở rộng khả năng xử lý và phân tích dữ liệu ở quy mô lớn mà còn giúp cải thiện đáng kể hiệu suất và chất lượng công bố khoa học. Tuy nhiên, sự phát triển nhanh chóng này cũng đặt ra những câu hỏi cấp thiết về đạo đức, đặc biệt là trong bối cảnh ứng dụng AI để hỗ trợ nghiên cứu và xuất bản học thuật. Bài viết này tập trung thảo luận các vấn đề đạo đức phức tạp phát sinh từ việc ứng dụng AI trong các hoạt động học thuật, cùng với việc đưa ra hướng dẫn cho các tác giả và nhà xuất bản nhằm đảm bảo rằng việc ứng dụng AI không chỉ mang lại hiệu quả mà còn phù hợp với những chuẩn mực đạo đức trong môi trường học thuật hiện đại.

Từ khóa: Trí tuệ nhân tạo (AI), Công cụ AI, Đạo đức, Nghiên cứu, Học thuật, Xuất bản, Công nghệ

AI AND RESEARCH AND ACADEMIC PUBLISHING: AN ETHICAL PERSPECTIVE

Abstract: Over the past decade, Artificial Intelligence (AI) tools have contributed to the improvement of various fields, including research and academic publishing. AI not only expands the capacity for processing and analyzing data on a large scale but also significantly enhances the efficiency and quality of scientific publications. However, this rapid development also raises ethical issues, particularly in the context of using AI to support research and academic publishing. This article focuses on discussing the complex ethical issues arising from the application of AI in academic activities, along with providing guidelines for authors and publishing houses to ensure that the use of AI is not only effective but also conformity to ethical standards in the modern academic environment.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), AI technology, Ethics, Research, Academic, Publishing, Technology

¹ Tác giả liên hệ, Email: maitn@hvn.edu.vn

1. Giới thiệu

Trong thập kỷ qua, sự phát triển vượt bậc của công nghệ trí tuệ nhân tạo (AI) đã mở ra những cánh cửa mới trong lĩnh vực nghiên cứu học thuật. Công cụ AI, đặc biệt là các mô hình ngôn ngữ lớn (LLMs) như GPT-3 và các phiên bản tiếp theo, đã cung cấp những khả năng chưa từng có trong việc phân tích dữ liệu, tổng hợp thông tin, hỗ trợ trong việc viết và chỉnh sửa văn bản học thuật. Khai thác sức mạnh của AI trong nghiên cứu học thuật không chỉ giúp nâng cao hiệu quả làm việc mà còn mở rộng ranh giới của khả năng nghiên cứu. Các công cụ này cung cấp một hướng tiếp cận mới trong việc xử lý và trình bày thông tin, có tiềm năng dân chủ hóa quá trình viết học thuật, cung cấp quyền truy cập đến nguồn lực trước đây chỉ giới hạn cho một nhóm nhà nghiên cứu và học giả nhất định.

Khi AI ngày càng trở thành công cụ hỗ trợ phổ biến, việc nắm bắt và định hình những nguyên tắc đạo đức trong việc ứng dụng nó trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Trong khi AI có thể mang lại lợi ích lớn, từ việc tối ưu hóa quy trình nghiên cứu đến việc khám phá những hiểu biết mới, các vấn đề như sự thiên lệch trong dữ liệu, quyền riêng tư và an toàn thông tin, cũng như nguy cơ mất đi tính chính xác và độ tin cậy, đều cần được xem xét kỹ lưỡng. Bài viết này nhằm mục đích khám phá và phân tích sâu rộng về những vấn đề đạo đức liên quan đến việc ứng dụng AI trong nghiên cứu và xuất bản học thuật. Qua đó, nghiên cứu này không chỉ cung cấp cái nhìn toàn diện về cách thức AI đang được tích hợp vào nghiên cứu học thuật, mà còn làm rõ các vấn đề đạo đức cần được quan tâm để đảm bảo rằng việc ứng dụng công cụ AI phù hợp với các chuẩn mực học thuật cũng như không làm suy giảm chất lượng và tính xác thực của nghiên cứu để đảm bảo rằng việc ứng dụng AI không chỉ mang lại hiệu quả mà còn phù hợp với những chuẩn mực đạo đức trong môi trường học thuật hiện đại.

2. Vai trò của AI trong nghiên cứu và xuất bản học thuật

AI là một nhánh của khoa học máy tính tập trung vào việc tạo ra các hệ thống có khả năng thực hiện các tác vụ yêu cầu trí tuệ như học tập, suy luận, vấn đáp ngôn ngữ tự nhiên, nhận dạng hình ảnh và âm thanh (Şenocak & cộng sự, 2023). AI thường được chia thành hai loại: AI hẹp (hoặc yếu), chuyên biệt trong một nhiệm vụ cụ thể, và AI tổng quát, có khả năng thực hiện nhiều tác vụ và suy luận như con người (Korteling & cộng sự, 2021). Các mô hình LLMs, như ChatGPT, Elicit, Scholarcy, là một dạng cụ thể của AI, được huấn luyện trên cơ sở dữ liệu khổng lồ và các thuật toán học sâu để tạo ra văn bản có cấu trúc và ý nghĩa, thường dựa trên yêu cầu hoặc ngữ cảnh được cung cấp (Hosseini & cộng sự, 2023).

Trong thời đại số hóa, AI đang trở thành một công cụ đắc lực trong lĩnh vực nghiên cứu và xuất bản học thuật. Việc tự động hóa các quy trình phân tích giúp giảm bớt thời gian cần thiết để thu thập và xử lý dữ liệu. AI hỗ trợ các nhà nghiên cứu và học giả trong việc thực hiện các công việc như truy xuất thông tin, tổng quan tài liệu, phân tích dữ liệu, và biên soạn bản thảo, giúp tiết kiệm thời gian và công sức bằng cách tự động hóa các công việc lặp đi lặp lại.

Tổng quan tài liệu là một phần thiết yếu của quá trình nghiên cứu nhưng có thể tốn nhiều thời gian và công sức. Công cụ hỗ trợ AI có thể giúp các nhà nghiên cứu nhanh chóng tìm kiếm tài liệu liên quan, xác định các chủ đề và khái niệm chính, tổng hợp và chỉ ra những phát hiện quan trọng nhất, từ đó làm cho quá trình nghiên cứu trở nên hiệu quả hơn (Wagner & cộng sự, 2022).

Bảng 1. Một số công cụ AI hỗ trợ truy xuất thông tin và tổng quan tài liệu nghiên cứu

Công cụ	Mô tả
Semantic Scholar	Ứng dụng trí tuệ nhân tạo để khai thác thông tin từ các bài báo học thuật và cung cấp cho người dùng thông tin bổ sung để có thể mô phỏng lại kết quả
http://wizdom.ai/	Thống kê dữ liệu các nghiên cứu liên quan dưới dạng bảng, biểu, đồ thị
http://iris.ai/	Phân tích tóm tắt của các xuất bản học thuật, bóc tách các khái niệm chính và kết nối các khái niệm này với các bài báo nghiên cứu liên quan, có khả năng lọc thông minh và tạo tổng quan tự động
Aiur	Công cụ dựa trên blockchain đọc được nội dung của các xuất bản học thuật, so sánh với các bài báo tương tự khác và kiểm tra và xác thực giả thiết
Omnity	Công cụ trí tuệ nhân tạo đa ngôn ngữ giúp trích xuất dữ liệu từ các bài báo trong hơn 100 ngôn ngữ
GrapAL	Áp dụng nguyên lý NLP (xử lý ngôn ngữ tự nhiên) cho cơ sở dữ liệu tổng quan nghiên cứu dưới dạng đồ thị Neo4j xác định các kết nối liên lĩnh vực và tạo ra các chỉ số dựa trên trích dẫn
ExaCT	Công cụ tự động cho phép khai thác dữ liệu và trích xuất tự động các yếu tố dữ liệu
RobotReviewer	Công cụ tổng hợp bằng trí tuệ nhân tạo tự động nhận dạng bóc tách các tài liệu bài báo dưới dạng tài liệu di động (pdf), trích xuất các thông tin quan trọng, và tổng hợp theo các nội dung có hệ thống
Scholarcy	Cung cấp tóm tắt được tạo bởi trí tuệ nhân tạo cho các bài báo nghiên cứu, giúp các tác giả và nhà văn khoa học nhanh chóng hiểu được thông tin quan trọng liên quan đến nghiên cứu
Connectedpapers	Đề xuất các xuất bản trước và sau của bài nghiên cứu gốc và xây dựng đồ thị hình ảnh của các bài báo liên quan.
Elicit	Trợ lý nghiên cứu ứng dụng các mô hình ngôn ngữ như GPT-3 để tự động hóa việc bóc tách, trình bày thông tin một cách có hệ thống

Nguồn: Tổng hợp của tác giả

Ngoài ra, AI còn hỗ trợ các học giả chuẩn bị bản thảo một cách hiệu quả hơn. Cụ thể, một số công cụ có thể hỗ trợ các khía cạnh cơ bản của việc viết lách như đề xuất về ngữ pháp, từ vựng, văn phong, hỗ trợ phát triển ý tưởng, kiểm tra đạo văn cũng như giúp định dạng và trích dẫn tài liệu. Sự hỗ trợ này có thể giúp các nhà nghiên cứu

cứu, đặc biệt là những người đang phát triển kỹ năng viết học thuật, cải thiện chất lượng bản thảo của mình và tăng cơ hội xuất bản.

Bảng 2. Một số công cụ hỗ trợ biên soạn bản thảo xuất bản khoa học

Công cụ	Tính năng	Ứng dụng
Grammarly ProwritingAid	Trợ lý viết văn bản, phát hiện đạo văn	Viết học thuật, nghiên cứu khoa học
PerfectIt	Hỗ trợ về trình bày, văn phong, kiểm tra tính nhất quán	Trình bày, đánh số thứ tự và tiêu đề bảng/hình
ProWritingAid	Kiểm tra ngữ pháp, chỉnh sửa lỗi trình bày, văn phong, phát triển ý	Đảm bảo tính dễ đọc, tính nhất quán, sự đa dạng trong ngôn từ
Trinka	Chỉnh sửa và kiểm tra soát lỗi xuất bản	Viết học thuật và kỹ thuật
AuthorONE	Đánh giá toàn diện bản thảo dựa trên 60 tiêu chí	Chỉnh sửa bản thảo
SciNote Manuscript Writer	Trích xuất dữ liệu từ các tham chiếu bằng cách ứng dụng từ khóa tìm kiếm và hỗ trợ bổ sung chú thích	Viết các phần dựa trên tài liệu có sẵn
NotionAI, Jasper, ChatGPT	Tự động chỉnh sửa văn bản, phát triển ý, tổng hợp văn bản theo lệnh mẫu	Chỉnh sửa văn bản và phát triển ý
Quillbot	Công cụ hỗ trợ viết lại văn bản giữ nguyên nghĩa tự động	Chỉnh sửa và viết lại văn bản giữ nguyên nghĩa
CopyLeaks	Ứng dụng công nghệ Máy học để phát hiện đạo văn trong hơn một trăm ngôn ngữ khác nhau	Kiểm tra đạo văn
Plagiarism Rater	Áp dụng NLP để phân tích và trích xuất nội dung văn bản có hiệu tượng đạo văn	Kiểm tra đạo văn
Ithenticate Turnitin	Cung cấp so sánh song song giữa nội dung văn bản và nguồn tài liệu và hiển thị “chỉ số tương đồng” dưới dạng phần trăm, cho biết số lượng các đoạn văn bản sao chép	Kiểm tra đạo văn

Nguồn: Tổng hợp của tác giả

Như vậy, việc ứng dụng công cụ hỗ trợ AI trong bài viết học thuật có tiềm năng dân chủ hóa quá trình viết học thuật, cung cấp quyền truy cập đến nguồn lực trước đây chỉ giới hạn cho một nhóm nhà nghiên cứu và học giả nhất định. Ví dụ, công cụ AI hỗ trợ biên soạn bản thảo có thể giúp giảm bớt các rào cản đối với nhà nghiên cứu và học giả từ các nước đang phát triển hoặc từ các cơ sở giáo dục hạn chế về kinh phí. Việc cung cấp nguồn lực này cho một nhóm lớn hơn các nhà nghiên cứu và học giả có thể giúp thúc đẩy sự đa dạng trong viết học thuật và tăng cường độ nhận diện của đa dạng các nhóm tác giả trong quá trình xuất bản học thuật.

3. Bàn về vấn đề đạo đức trong việc sử dụng công cụ AI phục vụ nghiên cứu và xuất bản học thuật

Đạo đức là một hệ thống các nguyên tắc và giá trị quy định hành vi và quyết định của con người trong xã hội, liên quan đến sự phân biệt giữa đúng và sai, tốt và xấu, công bằng và bất công. Đạo đức hướng dẫn cách con người đối xử với nhau, hành động trong các tình huống phức tạp, và đưa ra quyết định có phạm vi ảnh hưởng đến cả bản thân và người khác. Trong bối cảnh học thuật và nghiên cứu, đạo đức thường đề cập đến việc duy trì tính chính trực, minh bạch, và trách nhiệm trong tất cả các khía cạnh của nghiên cứu - từ việc thu thập và phân tích dữ liệu đến việc báo cáo và xuất bản kết quả (Macfarlane, 2010). Đạo đức trong việc ứng dụng công cụ AI trong nghiên cứu và xuất bản học thuật bao gồm việc tuân thủ các nguyên tắc đạo đức khi áp dụng các công cụ AI, bao gồm việc đảm bảo tính minh bạch, trách nhiệm và độ chính xác trong việc ứng dụng các công cụ AI để phân tích dữ liệu, tạo lập ý tưởng, viết và chỉnh sửa bản thảo, cũng như trong việc đánh giá và phản biện các công trình nghiên cứu.

Khi AI ngày càng trở nên mạnh mẽ hơn, khả năng của nó trong việc tạo ra các sản phẩm nghiên cứu học thuật giống như con người ngày càng tăng lên. Khi AI không chỉ là công cụ hỗ trợ mà còn trở thành nguồn tạo ra nội dung, dữ liệu, thậm chí cả ý tưởng sáng tạo, thì việc xác định ai là chủ sở hữu sản phẩm và ai chịu trách nhiệm pháp lý cho sản phẩm đó trở nên khó khăn hơn. Điều này có thể dẫn đến các vấn đề quan trọng liên quan đến trách nhiệm và quyền tác giả. Việc phân biệt giữa công trình nghiên cứu do AI hay con người tạo ra có thể trở nên khó khăn, đặt ra thách thức trong việc đảm bảo tính đạo đức, chất lượng và tính xác thực của các công trình được xuất bản (Bisoyi, 2022). Cụ thể, trong nhiều trường hợp, AI được sử dụng như một công cụ để phân tích dữ liệu, đề xuất ý tưởng, hoặc thậm chí viết ra những phần của tài liệu nghiên cứu. Tuy nhiên, nếu những đóng góp này đáng kể đến mức không thể phân biệt được phần nào là do con người tạo ra và phần nào là do AI, thì việc xác định chủ sở hữu và trách nhiệm pháp lý trở nên mờ nhạt. Thêm vào đó, AI thường sử dụng dữ liệu từ nhiều nguồn khác nhau để học hỏi và tạo ra sản phẩm. Điều này đặt ra vấn đề về quyền tác giả khi AI sử dụng dữ liệu mà không có sự cho phép hoặc không trích dẫn nguồn một cách rõ ràng. Việc xác định rõ nguồn gốc của dữ liệu và cách thức AI xử lý, kết hợp các thông tin này trở thành yếu tố then chốt trong việc đảm bảo tính minh bạch và đạo đức trong quá trình nghiên cứu (Crawford & Calo, 2016).

Trên thực tế, độ tin cậy và chất lượng của thông tin do AI tạo ra cũng là một vấn đề đạo đức quan trọng. Trong một thử nghiệm, một chatbot AI đã được ứng dụng để tạo ra một nội dung theo yêu cầu, nhưng lại cung cấp những thông tin không chính xác và thậm chí đề xuất các trích dẫn không tồn tại (Dwivedi & cộng sự, 2023). Kết quả này báo động rủi ro về chất lượng và độ chính xác của thông tin do AI tạo ra,

đặc biệt trong bối cảnh học thuật nơi mà độ chính xác và tin cậy của thông tin đóng vai trò cực kỳ quan trọng.

Khả năng tái tạo và nhân rộng là những yếu tố then chốt trong nghiên cứu học thuật, giúp xác định tính chính xác và độ tin cậy của các phát hiện khoa học. Khả năng tái tạo giúp xác nhận tính chính xác của kết quả nghiên cứu. Khi các nghiên cứu khác có thể tái tạo kết quả, điều này chứng tỏ rằng kết quả đó không phải là sản phẩm của sai sót hoặc tình cờ (Ioannidis, 2005). Khả năng nhân rộng cho phép các nhà nghiên cứu kiểm tra liệu kết quả có giữ nguyên trong các điều kiện và môi trường khác nhau hay không, điều này giúp tăng cường độ tin cậy của nghiên cứu. Quá trình tái tạo và nhân rộng không chỉ giúp xác nhận tính chính xác của kết quả nghiên cứu mà còn giúp phát hiện ra những sai sót, hạn chế (Prinz & cộng sự, 2011) và hỗ trợ trong việc xác định các hướng nghiên cứu mới và cần thiết, bởi chúng giúp chỉ ra những lĩnh vực còn thiếu và cần sự khám phá sâu hơn (Nosek & Bar-Anan, 2012). Mặc dù vậy, nhiều mô hình AI hiện nay hoạt động như những "hộp đen" mà không thể hiện rõ ràng cách thức tạo ra kết quả, đặt ra thách thức trong việc xác minh, tái tạo và nhân rộng kết quả AI đưa ra (von Eschenbach, 2021).

Các sản phẩm học thuật phải là công trình của chính tác giả và không sao chép ý tưởng, dữ liệu, từ ngữ, hoặc các tài liệu khác mà không có trích dẫn hay tham chiếu phù hợp. Điều này đặt ra câu hỏi về bản quyền và sự hợp pháp của những nội dung và sản phẩm do AI tạo ra. Jenkins & Lin (2023) cho rằng các công cụ AI nên được báo danh là tác giả nếu chúng có những đóng góp đáng kể đối với sản phẩm công bố tương tự và không có sự khác biệt đối những đóng góp tương tự của một cá thể. Việc không ghi danh cho các nội dung được tạo ra bởi AI sẽ dẫn đến tình trạng phân thông tin đó được ghi nhận không chính xác cho tác giả (Verhoeven & cộng sự, 2023). Hoseini & cộng sự (2023) nhận định rằng AI cũng tương tự như con người, có quyền mắc lỗi và có những thiên kiến, thậm chí có thể bịa đặt sự thật, dữ liệu hoặc trích dẫn. Do đó, AI cần được định danh để có thể chịu trách nhiệm. Một số công bố đã tích hợp thực hành này ghi nhận ChatGPT là tác giả thứ hai như O'Connor (2022) và Transformer & Zhavoronkov (2022). Mặc dù vậy, việc ghi nhận AI là tác giả cũng đặt ra một vấn đề về đạo đức đó là, liệu AI có thể là tác giả hay không khi nó không thể có khả năng chịu trách nhiệm giống như con người (Briggle & Mitcham, 2012; Hosseini & cộng sự, 2023). Khả năng tự chịu trách nhiệm được xác định thông qua khả năng tự biện hộ và chịu trách nhiệm trước các hậu quả về pháp lý và đạo đức (Hosseini & cộng sự, 2023). Mele (2008) chỉ ra rằng một cá thể có thể chịu trách nhiệm về pháp lý và đạo đức chỉ khi hành vi được thực hiện là một sự lựa chọn tự do, tức không bị ép buộc, được đưa ra sau khi đã suy nghĩ cân nhắc kỹ lưỡng trên khả năng tự nhận thức, đưa ra lý lẽ, thông tin và dẫn chứng. Dựa trên định nghĩa này thì hiện nay các phần mềm AI chưa thể đưa ra các quyết định tự do khi mà chúng chỉ có thể điều phối thông

tin và dữ liệu để ra kết quả một cách máy móc mà thiếu đi sự tự nhận thức, lý lẽ và tư duy như con người.

Jenkins & Lin (2023) đề xuất rằng AI không thể đóng vai trò là đồng tác giả, tuy nhiên cần được ghi danh trong phần “Lời cảm ơn” cho những đóng góp vào sản phẩm mà không đến từ tác giả. Mặc dù vậy, Hosseini & cộng sự (2023) phản biện rằng AI không nên được nhận diện trong phần này với những lý lẽ tương tự với việc AI không nên được nhận diện là đồng tác giả. Những đối tượng được ghi danh trong phần “Lời cảm ơn” mặc dù không phải là người chịu trách nhiệm chính cho sản phẩm khoa học cuối cùng, nhưng các đối tượng đó cũng có đóng góp nhất định đối với sản phẩm và cần có khả năng chịu trách nhiệm cho những đóng góp đó. Nếu AI chỉ đơn thuần là một công cụ, ghi nhận việc sử dụng AI nên thống nhất với việc ghi nhận các công cụ khác như phần mềm tìm kiếm dữ liệu (Google, PubMed, Web of Science...), phần mềm thống kê phân tích dữ liệu (SPSS, STATA...). Các công cụ này được nhắc đến trong nội dung bài viết nhưng không được đưa vào phần “Lời cảm ơn”.

4. Hướng dẫn từ các tạp chí và tổ chức học thuật

JAMA và JAMA Network journals đã nhấn mạnh tầm quan trọng của sự minh bạch trong việc báo cáo sử dụng công cụ AI. Họ yêu cầu các tác giả cung cấp thông tin chi tiết về việc sử dụng AI, bao gồm cả loại mô hình được dùng và mục đích sử dụng trong quá trình nghiên cứu và chuẩn bị bản thảo (Flanagin & cộng sự, 2023). Điều này không chỉ giúp cải thiện sự minh bạch của quá trình nghiên cứu mà còn tăng cường tính xác thực và đáng tin cậy của kết quả nghiên cứu được công bố. Cambridge University Press, trong chính sách đạo đức nghiên cứu AI của mình, yêu cầu mọi ứng dụng AI phải tuân thủ chặt chẽ nguyên tắc không vi phạm bản quyền (Cambridge Launches AI Research Ethics Policy, 2023). Cụ thể, AI không đủ điều kiện để được xem là tác giả trong các công trình nghiên cứu do họ xuất bản. Chính sách này còn yêu cầu rằng mọi ứng dụng AI phải được công khai và giải thích rõ ràng trong các ấn phẩm học thuật, tương tự như cách xử lý các phần mềm, công cụ và phương pháp luận khác. Chính sách này cũng nhấn mạnh rằng mọi hoạt động sử dụng AI đều không được vi phạm chính sách đạo văn và các tác giả phải chịu trách nhiệm về tính chính xác, tính toàn vẹn và tính độc đáo của nghiên cứu, bao gồm mọi hoạt động sử dụng AI. Cách tiếp cận này nhấn mạnh tầm quan trọng của tính minh bạch và trách nhiệm giải trình của tác giả trong việc sử dụng AI trong xuất bản học thuật. Nhiều nhà xuất bản như Elsevier, MDPI và Taylor & Francis đã xây dựng các chính sách và hướng dẫn tương tự liên quan đến việc sử dụng AI trong viết lách và tạo nội dung học thuật. Cụ thể, công cụ AI vẫn có thể được sử dụng khi viết bài báo học thuật tuy nhiên cần phải được công khai khi gửi bản thảo tới tạp chí bằng cách mô tả chi tiết cách sử dụng các công cụ đó trong phần bài, có thể nằm trong phần “Tài liệu và phương pháp nghiên cứu” hoặc phần “Lời cảm ơn” ở cuối bài. Ví dụ, nếu AI được dùng để phân tích dữ liệu, tạo văn bản, hay tối ưu hóa quy trình, hãy

cung cấp chi tiết về mô hình hoặc công cụ được sử dụng, bao gồm tên, phiên bản và các thông số hoặc cài đặt liên quan. Người viết cần cam kết rằng với tư cách là tác giả sẽ chịu hoàn toàn trách nhiệm về tính chính xác và độc lập của nội dung do công cụ AI tạo ra, đồng thời đảm bảo rằng nội dung này tuân thủ các tiêu chuẩn học thuật trong lĩnh vực nghiên cứu. Việc các tác giả công khai việc sử dụng công cụ AI trong các sản phẩm học thuật sẽ hỗ trợ tính minh bạch và sự tin cậy giữa tác giả, người đọc, người đánh giá, người biên tập và người đóng góp, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi cho việc tuân thủ các điều khoản sử dụng của công cụ hoặc công nghệ có liên quan.

5. Kết luận

Trong thời đại mà AI ngày càng có vai trò quan trọng trong nghiên cứu học thuật, việc giáo dục và đào tạo cho cộng đồng học thuật về cách thức làm việc với AI là điều không thể thiếu. Điều này không chỉ giúp nâng cao hiểu biết và kỹ năng làm việc với AI mà còn góp phần nâng cao chất lượng và độ tin cậy của thông tin do AI tạo ra, từ đó đảm bảo tính đạo đức và chính xác trong nghiên cứu học thuật. Việc sử dụng AI trong viết học thuật không vi phạm các chuẩn mực học thuật, miễn là văn bản do AI tạo ra được ghi công đúng cách, tác giả công khai việc sử dụng AI trong quá trình viết, văn bản được kiểm tra, xác minh, và chỉnh sửa cẩn thận. Tác giả có trách nhiệm đảm bảo về tính chính xác, tính toàn vẹn của các thông tin được cung cấp bởi AI trong bài viết của mình.

Các tạp chí khoa học có vai trò quan trọng trong việc định hướng và hỗ trợ quá trình áp dụng AI vào công tác nghiên cứu và xuất bản học thuật để đảm bảo các nguyên tắc đạo đức. Để làm được điều này, các tạp chí khoa học nên phát triển hướng dẫn và tài liệu tham khảo dành cho tác giả về việc sử dụng AI trong nghiên cứu và viết học thuật, bao gồm cách thức sử dụng AI một cách đạo đức, minh bạch và trách nhiệm trong việc công khai việc sử dụng công cụ AI. Bên cạnh đó, cũng cần có thêm nhiều nghiên cứu hơn nữa về các khía cạnh đạo đức của việc sử dụng AI trong nghiên cứu học thuật. Các nghiên cứu trong tương lai có thể tập trung vào việc phát triển các phương pháp tiếp cận mới để giảm thiểu những rủi ro và thiên kiến có thể xuất hiện trong khi sử dụng AI. Điều này bao gồm cả việc nghiên cứu sâu hơn về cách thức mà các thuật toán AI hoạt động, cũng như các phương pháp đánh giá và kiểm soát chất lượng của thông tin do AI tạo ra. Ngoài ra, việc khám phá các cách thức để cải thiện sự minh bạch và trách nhiệm giải trình trong việc sử dụng AI cũng là hướng nghiên cứu quan trọng, nhằm đảm bảo rằng sự tiến bộ công nghệ đi đôi với sự phát triển bền vững và đạo đức trong lĩnh vực học thuật.

Tài liệu tham khảo

- Bisoyi, A. (2022), “Ownership, liability, patentability, and creativity issues in artificial intelligence”, *Information Security Journal: a Global Perspective*, Vol. 31 No. 4, pp. 377-386.
- Briggle, A. & Mitcham, C. (2012), *Ethics and Science: an Introduction*, Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Cambridge Launches AI Research Ethics Policy (2023), “Cambridge University Press & Assessment”, <http://www.Cambridge.Org/News-And-Insights/News/Cambridge-Launches-Ai-Research-Ethics-Policy>, truy cập ngày 2/10/2023.
- Crawford, K. & Calo, R. (2016), “There is a blind spot in AI research”, *Nature*, Vol. 538 No. 7625, pp. 311-313.
- Dwivedi, Y.K., Kshetri, N., Hughes, L., Slade, E.L., Jeyaraj, A., Kar, A.K., Baabdullah, A.M., Koohang, A., Raghavan, V., Ahuja, M., Albanna, H., Albashrawi, M.A., Al-Busaidi, A.S., Balakrishnan, J., Barlette, Y., Basu, S., Bose, I., Brooks, L., Buhalis, D. & Wright, R. (2023), “‘So what if ChatGPT wrote it?’: Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI for research, practice and policy”, *International Journal of Information Management*, Vol. 71, 102642.
- Flanagin, A., Kendall-Taylor, J. & Bibbins-Domingo, K. (2023), “Guidance for Authors, Peer Reviewers, and Editors on Use of AI, Language Models, and Chatbots”, *JAMA*, Vol. 330 No. 8, pp. 702-703.
- Hosseini, M., Rasmussen, L.M. & Resnik, D.B. (2023), “Using AI to write scholarly publications”, *Accountability in Research*, Online First.
- Ioannidis, J.P.A. (2005), “Why Most Published Research Findings Are False”, *PLOS Medicine*, Vol. 2 No. 8, 124.
- Jenkins, R. & Lin, P. (2023), *AI-Assisted Authorship: How to Assign Credit in Synthetic Scholarship*, Available at SSRN 4342909.
- Korteling, J.E. (Hans), van de Boer-Visschedijk, G.C., Blankendaal, R.A.M., Boonekamp, R.C. & Eikelboom, A.R. (2021), “Human- versus Artificial Intelligence”, *Frontiers in Artificial Intelligence*, Vol. 4, <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/frai.2021.622364>.
- Macfarlane, B. (2010), *Researching with Integrity: The Ethics of Academic Enquiry*, Routledge, London, UK.
- Mele, A.R. (2008), *Free Will and Luck*, Oxford University Press, Oxford, UK.
- Nosek, B.A. & Bar-Anan, Y. (2012), “Scientific utopia: I. opening scientific communication”, *Psychological Inquiry*, Vol. 23 No. 3, pp. 217-243.
- O’Connor, S. (2022), “Open artificial intelligence platforms in nursing education: tools for academic progress or abuse?”, *Nurse Education in Practice*, Vol. 66, pp. 103537-103537.
- Prinz, F., Schlange, T. & Asadullah, K. (2011), “Believe it or not: how much can we rely on published data on potential drug targets?”, *Nature Reviews Drug Discovery*, Vol. 10 No. 9, 712.
- Şenocak, D., Kocdar, S. & Bozkurt, A. (2023), “Historical, Philosophical and Ethical Roots of Artificial Intelligence”, *PJE*, Vol. 40. No. 1, pp. 67-90.
- Transformer, C.G.P. & Zhavoronkov, A. (2022), “Rapamycin in the context of Pascal’s Wager: generative pre-trained transformer perspective”, *Oncoscience*, Vol. 9, 82.

- Verhoeven, F., Wendling, D. & Prati, C. (2023), “ChatGPT: when artificial intelligence replaces the rheumatologist in medical writing”, *Annals of the Rheumatic Diseases*, Vol. 82, pp. 1015-1017.
- von Eschenbach, W.J. (2021), “Transparency and the black box problem: why we do not trust AI”, *Philosophy & Technology*, Vol. 34 No. 4, pp. 1607-1622.
- Wagner, G., Lukyanenko, R. & Paré, G. (2022), “Artificial intelligence and the conduct of literature reviews”, *Journal of Information Technology*, Vol. 37 No. 2, pp. 209-226.